

Специјални резерват природе “Лудашко језеро”
ИЗВЕШТАЈ
о остваривању Програма управљања за 2012. годину

УВОД

Главни циљеви и задаци

Дефинисани су Планом управљања СРП „Лудашко језеро“ 2010-2019 и Годишњим програмом управљања СРП „Лудашко језеро“ за 2012. годину.

- Развијање и унапређивање чуварске службе
- Активне мере заштите и ревитализација угрожених станишта природних реткости (влажне ливаде, реликтна степска заједница, степски и пешчарски фрагменти, строго заштићени и заштићени таксони - корњача, чигра, видра и др.)
- Развијање базе података у функцији управљања, коришћења и мониторинга стања у циљу дефинисања пројекта активне заштите и бољег чувања заштићеног подручја;
- Успостављање бољих видова сарадње са корисницима подручја и локалним становништвом;
- Увођење традиционалних видова коришћења у циљу смањења деградационих процеса и истовремено развоја одрживог коришћења природних ресурса (кошење, испаша, сеча трске);
- Усклађивање водног режима у Резервату са потребама заштите природе

Главни резултати

У континуитету се радило на реализацији свих шест група задатака. Имајући у виду да су то активности које управљач спроводи током целе године и то у оквиру вишегодишњег периода, очекујемо наставак реализације и заокруживање задатака у наредним годишњим циклусима.

Будући да се већ више година уназад ради на развоју и унапређењу свих шест група задатака, приметан је значајан напредак у свакој појединачној области.

Највећи помак се уочава у делу који се односи на увођење традиционалних видова коришћења, а у циљу смањења деградационих процеса и истовремено развоја одрживог коришћења природних ресурса (кошење, испаша, сеча трске). Успостављен је систем који се базира на колаборативном управљању деловима заштићеног подручја (углавном се то односи на испашу и традиционалне начине сече трске).

У функцији колаборативног управљања остваривана је активна сарадња са МЗ Шупљак: припреме и реализација сечења трске (јануар-фебруар), обука и начин рада током текуће године са Волонтерском чуварском мрежом Удружења љубитеља природе (март), сарадња на реализацији уређивања локалитета код Школе (септембар- октобар). Са МЗ Хајдуково је сарађивано и реализована сеча трске (јануар-фебруар) и сарађивано по питању заштите од пожара (март). У више наврата током године је сарађивано са ВДП ДТД „Северна Бачка“ по разним питањима. Такође и са општином Суботица у вези питања из пољопривреде и заштите животне средине (амброзија и екокамп).

База података која обједињује чување, активне мере заштите и мониторинг стања популација заштићених и строго заштићених таксона се развија у један систем који значајно олакшава рад управљача на заштићеном подручју и свих субјеката који су у директној, или индиректној вези.

Услови рада

Јавно предузеће „Палић-Лудаш“ је управљач на четири заштићена подручја у региону Суботице, а једно од њих је и Специјални резерват природе „Лудашко језеро“.

Сектор заштите природе у Јавном предузећу „Палић-Лудаш“ организован је у функцији обављања управљачких послова на заштићеним подручјима. Стручна служба задужена је за планирање, програмирање, праћење стања, извештавање и надзор над радом чуварске службе. Чуварска служба обавља послове чувања, праћења стања и активних мера заштите. У оквиру Стручне службе се такође обављају послови сарадње са корисницима и власницима парцела у заштићеним подручјима. Обављају се и послови промоције и развоја едукативних садржаја и сарадње са локалним становништвом.

Активности на опремању Визиторског центра Лудаш у Хајдукову, који је поред пријема посетилацаи едукације и у функцији радног простора Управљача свих заштићених подручја у Суботици је у завршној фази. Неопходно је довршити систем за биосанитацију воде (и даље у пробном раду) и завршити процедуру техничког пријема, како би објекат почео да функционише у потпуности.

Служба за заједничке послове Јавног предузећа „Палић-Лудаш“ (са седиштем на Палићу) обавља опште послове (менаџмент, рачуноводство, набавке).

У Сектору заштите природе је запослено 10 људи, од којих су 3 са ВСС, 1 са ВШС, 2 са ССС а 4 су НСС.

Делатност Сектора заштите природе се суфинансира преко наменских средстава из буџета Града Суботице, и путем конкурса за суфинансирање Покрајине и Републике. Едукативни и екотуристички програми су још у развоју.

Оцену разлога због којих се програм и остварени резултати евентуално разликују.

Имајући у виду да су средства потраживана кроз суфинансирање већа од износа који је на крају добијен, јасно је да су сви задаци и циљеви реализовани у ограниченом обиму, али у функцији континуитета свих послова.

ИЗВРШЕЊЕ ПОСЛОВА

А. ЧУВАЊЕ, ОДРЖАВАЊЕ И ПРЕЗЕНТАЦИЈА

А.1. Чување

А.1.1. Начин рада чуварске службе

Чување и надзор у СРП “Лудашко језеро” је континуирани задатак у циљу превентивне заштите станишта природних вредности. Спроводио га је један чувар природе и један рибочувар (по потреби два чувара) у сарадњи са осталим корисницима простора, тј.- Волонтерском чуварском мрежом Удружења љубитеља природе МЗ „Шупљак“.

Чувар заштићеног подручја је током године надгледао спровођење режима заштите природних вредности, намену и коришћење површина од стране свих корисника простора као и посетилаца „Лудашког језера“. О свим променама насталим у Резервату извештавао је континуирано кроз теренски дневник. Стручна служба је континуирано пратила стање, подносила пријаве инспекцији (1 пријава) и обавештавала кориснике о неопходности заустављања започете активности која није у складу са мерама заштите (укупно 23 случаја).

Настављено је са системским праћењем спровођења услова заштите природе у сарадњи са инспекцијом.

Рад чуварске службе је делом суфинансиран средствима Министарства животне средине, рударства и просторног планирања по уговору број 400 - 00 - 672/2012 - 03.

Настављено је са радом на интерактивној бази података за сва заштићена подручја којима управља ЈП “Палић-Лудаш”. Показало се да се основни циљеви успостављања базе – повећана ефикасност праћења делатности чуварске службе, као и адекватног планирања обиласка терена и извршења осталих радних задатака, успешно реализују.

А.1.2. Кадровски ресурси

У Сектору заштите природе ЈП “Палић-Лудаш” је запослено 10 људи.

Шеф сектора (ВСС)

Стручни сарадник за рибарство (ВСС) – од априла је упражњено радно место због смрти колеге

Стручни сарадник за заштиту природе (ВСС)

Координатор чуварске службе/картографија/база података (ВШС)

Чувар водич (ССС)

Чувар (ССС)

3 рибочувара (НСС)

Чувар (НСС)

Имајући у виду да Јавно предузеће “Палић –Лудаш” поред СРП “Лудашко језеро” управља са још три заштићена подручја (око 7500 ha) незадовољавајућа је кадровска структура (чуварска служба са недовољним степеном образовања, и даље недовољан број стручних сарадника потребних профила)

А.1.3. Опремљеност

Захваљујући пројекту, 04SER02/01/002.из Програма Суседске сарадње Мађарске и Србије 2008. године када је набављен део неопходне опреме (зграда, 1 теренско возило, опрема за чуваре, део информатичке опреме) створена је основа на којој се може развијати даље унапређивање управљања заштићеним подручјем.

Тренутно је присутна недовољна опремљеност (делови униформе, опрема, возила за кретање на терену) и приметно је да то утиче на одржавање нивоа на пословима управљања како у СРП “Лудашко језеро” тако и на и осталим заштићеним подручјима, нарочито у теренском праћењу стања и мониторингу, као и развијању даљих едукативних и екотуристичких програма.

Управљач је додатно материјално оштећен крађом која се десила у Визиторском центру „Лудаш“ 20. марта 2012. године. Током ноћи је проваљено у зграду и однет је следећи материјал:

1. Computer Dell Optiplex GX 320 DT Core2Duo
2. Projector Dell 1800 MP
3. Ручна косачица – тример - Stihl FS 350
4. Моторна тестера - Stihl MS-270
5. Ванбродски мотор - Tomos p
6. Доглед Norconia 7x50 (четири комада)
7. RW 5677 4-Channel Recording Mixer
8. Рибарска мрежа - 100 m
9. Канцеларијска корпа за отпад
10. Батеријска лампа Led Lanse P14

У међувремену је купљена ручна косачица и моторна тестера из средстава Покрајинског секретаријата за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине по уговору број 130-031-

137/2011-01-4 , као и ванбродски мотор - суфинансиран средствима Министарства животне средине, рударства и просторног планирања по уговору број 400 - 00 - 672/2012 - 03.

Такође је купљен и мултипараметарски портабл апарат који се користи за мерење рН вредности и раствореног кисеоника у води језера (и других водених површина у оквиру заштићених подручја). Набавка апарата је суфинансирана средствима Града Суботице по уговору број: II -401-384/2012

A.1.4. Обука

Служба је наставила са обуком чувара ради примене прописа у складу са Законом о заштити природе. Инспекцијска служба (два инспектора заштите животне средине из Покрајине) је 23. маја 2012. године одржале састанак са стручним и чуварском службом, где је кроз анализу теренских белешки и дневних извештаја чувара, покушала да инструктира чуварску службу у вези са што ефикаснијим радом (конкретно – на које ствари треба посебно обратити пажњу код евидентирања догађаја на терену и методологија уноса података у дневне извештаје чувара). Такође је вршена обука за подношење дневних извештаја којим се допуњава база података. Обављена је и обука у препознавању заштићених врста птица ради квалитетнијег извештавања.

Активност је делом суфинансиран средствима Министарства животне средине, рударства и просторног планирања по уговору број 400 - 00 - 672/2012 - 03.

A.2. Одржавање

A.2.1. Активности и радови на обележавању

Обележавање је реализовано по важећим прописима, а током године су одржаване ознаке/табле на улазним тачкама, а обновљене су и табле о забрани приступа. Настављено је са усклађивањем постављања нових стубова са катастарским подацима и ситуацијом на трену (комбиновано је више извора: Уредба, катастарске карте, Googlearth). Настављено је са упознавањем становништва са овом акцијом, углавном у МЗ са циљем сарадње обзиром да су неке ознаке на приватном земљишту и смањивања оштећивања ознака.

Активност је делом суфинансирана средствима Министарства животне средине, рударства и просторног планирања по уговору број 400 - 00 - 672/2012 - 03.

A.2.2. Одржавање реда и чистоће

Спровођене су уобичајене активности на одржавању реда и чистоће на одређеним локацијама:

- комплекс Визиторског центра Лудаш у Хајдукову (смеће се односи двонедељном динамиком); током трајања Еко кампова (укупно шест недеља), појачане су биле активности на чишћењу и одржавању
- пећарошка места око Киреша – више заједничких акција – углавном је смеће сакупљано при редовним обиласцима терена
- код Школе и на Буцаку у сарадњи са *Волонтерском чуварском мрежом* МЗ „Шупљак“ (континуална активност, а тромесечно су се организовале акције сакупљања смећа)

A.2.3. Рад стручних служби на изради и спровођењу управљачких докумената

- У складу са одредбама Закона о заштити природе и упутствима Министарства животне средине и просторног планирања завршена је процедура добијања сагласности за План управљања СРП “Лудашко језеро” 2010-2019.
- Урађен је Годишњи програм управљања за 2012. годину и добијена је сагласност Министарства
- Израда Годишњег програма управљања за 2013. годину је у завршној фази
- Акт о унутрашњем реду је у фази израде – чекају се инструкције Министарства о евентуалној новој форми документа
- Израђена радна верзија акта о накнадама – УО Предузећа потврдио документ и документ је накнадно послат Министарству на сагласност; још увек очекујемо одговор Министарства

А.2.4. Сарадња са корисницима, посебно по основу члана 57

Током године је сарађивано са корисницима простора (локално становништво, викендаши, закупци пољопривредног државног земљишта, пољопривредници, водопривреда и други субјекти). Захваљујући развијању базе података, за сегмент СРП “Лудашко језеро” у којој су и повезани подаци о катастру, власништву, границама и режимима заштите, корисници на упит добијају информације о могућим активностима и неопходним процедурама. Регистровани су упити током целе године – укупно (10).

Активност је делом суфинансирана средствима Министарства животне средине, рударства и просторног планирања по уговору број 400 - 00 - 672/2012 - 03.

А.3. Презентација

А.3.1. Презентација природних вредности подручја

Одвијала се кроз реализацију програма (предавање и шетња са чуварем водичем) у континуитету. Настављена је сарадња са школама из околних насеља (Хајдуково, Палић, Бачки Виногради). На Дан Специјалног резервата природе „Лудашко језеро“ – 28. март, одржана је презентација о вредностима резервата, а деца из окружења су потом обишла едукативне стазе у пратњи чувара водича.

- током године је на 500 адреса основних и средњих школа у окружењу послат промотивни лифлет о природним вредностима подручја
- Управљач је своје активности и природне вредности подручја представио на манифестацији *Новосадско пролеће*
- Представник стручне службе управљача је учествовао на Регионалној конференцији заштићених подручја у Бања Луци
- 5. Јун – обележавање Дана заштите животне средине – манифестација „Еколошка улица“ – у Суботици

Активност је делом суфинансиран средствима Министарства животне средине, рударства и просторног планирања по уговору број 400 - 00 - 672/2012 - 03.

А.3.2. Еко камп

У периоду од 15. јула до 26. августа (укупно шест недеља) и од 7. до 15. октобра (једна недеља) на подручју Специјалног резервата природе „Лудашко језеро“ организован је у сарадњи са Удружењем љубитеља природе „Riparia“ едукативно - истраживачки камп међународног карактера на ком су се обрађивале теме из области заштите природе, заштите и проучавања гмизаваца и птица. Поред предавања, учесници (127 учесника распоређених у 7 смена узраста од 12-61 године) су стицали основна знања у вези са маркирањем и мониторингом птица, заштитом барске корњаче и природним вредностима Резервата и осталих заштићених подручја у окружењу. Реализоване су и активне мере заштите – конструкцијом кућица и хранилица за птице и њиховим постављањем на свим заштићеним подручјима у региону Суботице.

Управљач је пружао логистичку помоћ: обезбеђени су оброци за вође кампа и прстеноваче, припремљен је локалитет за постављање мрежа и омогућено је коришћење чамца. Ове активности је суфинансирао Град Суботица преко посебног уговора (Уговор број: II- 401-463/2012).

A.3.2. Наставак рада на информационом систему

Настављено је са уносом података у базу која се односи на спровођење режима и мера заштите и унапређивања. У циљу ефикаснијег праћења делатности чуварске службе као и адекватног планирања обиласка терена и извршења осталих радних задатака, наставила је са радом и интерактивна база података за сва заштићена подручја којима управља ЈП „Палић-Лудаш“ са називом „SuPaLuSe Ranger LandCruiser 2011 MiBeSoft“. Наставило се са уношењем и синхронизацијом свих релевантних података: годишњи календар, CruiserMap, CruiserGraph и 12 месечних табела. Као инпут подаци из теренских дневника се уносе у јединствену табелу за сваки дан, посебно за свих 6 чувара по јединицама (RangerZones) за Резерват и остала заштићена подручја и по задатим активностима (теренски обилазак/опажање, Радна акција/активне мере заштите, Мониторинг, Интервенција/упозорење, Прекршај/пријава, Едукација/водич, Остало). Као аутпут имамо : бројчани и графички приказ унетих података на CruiserMap односно CruiserGraph прозору, који даје свеобухватну информацију по свим унетим елементима (распоред и квантитет оптерећености сваког појединог елемента заштићених подручја), могућност анализирања и извештавања по задатим критеријумима, плански основ за следећи период.

База је допуњена великим бројем фотографија заштићеног природног добра, ретких и угрожених врста, као и фотографијама које се односе на недозвољене активности у резервату (елементи за пријаву надлежној Инспекцији). ГПС њ опрема, којом Управљач располаже, је повећала квалитет постојеће базе података, јер се сада, осим фотографија, запажања и других релевантних података, уносе и тачне географске координате места на коме се налази популације ретких врста, као и величина популације и њен просторни распоред. Настављена је пракса повезивања теренских белешки чувара (теренски дневник), теренске пријаве, пријаве Инспекцији, фотографија недозвољене активности и тачних координата места (степен заштите) на ком се десила предметна недозвољена активност у једну целину. Показало се да то значајно повећава квалитет рада и убрзава ток процедуре. Проблем за унапређивање ове функције је свакако недовољан број обучених чувара одговарајуће стручне спреме, недовољног броја стручног људства за обраду ових података и недовољна густина излазака на терену функцији мониторинга.

Активност је делом суфинансиран средствима Министарства животне средине, рударства и просторног планирања по уговору број 400 - 00 - 672/2012 - 03.

А.3.3.Научно-истраживачки и образовни рад

Истраживања и мониторинг се одвијају континуирано у сарадњи са Удружењем љубитеља природе „Riparia”. Реализују се заједнички пројекти:

- Структура и динамика популација рецентне орнитофауне Специјалног резервата природе „Лудашко језеро” . У току еко- кампа (у периоду од 15. јула до 26. августа и од 7. до 15. октобра), евидентирано је 48 врста птица. Током целе године је укупно маркирано 4507 јединки (без поновних налаза 361) Од тога 11 страних налаза.
- Праћење пролећне и јесење миграције птица кроз Резерват (мониторинг, прстеновање - маркирање птица алуминијумским прстенима по међународним стандардима) рађено је током целе године.
- У оквиру наставка пројекта „Повратак чигри на Палићко и Лудашко језеро“ платформе постављене 2009. на језеру Лудаш су поправљене и одвијао се мониторинг. Запажено је присуство чигри (одмарања на постављеним платформама), али не и гнежђење.
- Пројекат “Укључивање младих у активну заштиту и мониторинг барске корњаче на Лудашком језеру” Рађен је и мониторинг барске корњаче током еко кампа (15. јул до 26. август). Маркирано је укупно две корњаче, а евидентан је и значајно мањи број констатованих јединки у односу на прошлу годину.

Б. УПРАВЉАЊЕ ПОСТИОЦИМА

Б.1. Основни параметри посете

У посету Специјалном резервату природе “Лудашко језеро” долази претежно школска омладина у оквиру својих екскурзија или часова у природи. Током 2012. оваквих посетилаца је било око 400.

Посетилаца љубитеља природе је мање, то су обично најављене организоване посете, посете пензионера или посетилаца кроз размену са Мађарском (10 посетилаца)

Број специјалних посетилаца – посматрача птица је мали, њих десетак, али континуиран сваке године.

Сви посетиоци имају обавезу најаве посете.

Б.2. Контрола посетилаца, вођење

Посетиоци који у Резерват долазе ради упознавања са природним вредностима имају могућност самосталне шетње дуж дела посетилачке стазе (на ободу насеља Хајдуково), шетње са водичем дуж 2 обележене стазе (4 км) са информативним/едукативним садржајем. Шетња са водичем се наплаћује кроз улазницу у Резерват. Локална школска омладина не плаћа водича.

Посетиоци Резервата који га посећују ради боравка на језеру и пецања се контролишу преко рибочуварске службе и за сада им се не наплаћује улаз у Резерват.

Будући да управљач не располаже довољним бројем оспособљених кадрова за вођење посетилаца дуж едукативних стаза, током године је организована обука потенцијалних водича (волонтера). У периоду крај јуна, почетак јула месеца, припремљен је едукативни материјал и презентације у вези

са заштићеним подручјима. Упоредо је расписан јавни позив и 27. јула је обављен одабир кандидата. Обука је одржана 2 и 3. августа у Визиторском центру Лудаш, а теренска обука је обављена дуж стаза у специјалним резерватима "Лудашко језеро" и "Селевењске пустаре". Подељен је едукативни материјал и након теста (16. август) је одабрано 7 кандидата. Планирано је да предузеће по потреби ангажује волонтере – водиче (организоване посете школа, екскурзије). Све активности су реализоване кроз пројекат "Унапређење стања и презентација Специјалних резервата Лудашко језеро и Селевењске пустаре", али нису финансиране на предвиђен начин - планирано је да активност буде суфинансирана средствима Фонда за заштиту животне средине Републике Србије по уговору број 130-401-1553/2012-02 али средства до данас нису уплаћена.

Б.3. Центри за посетиоце

Визиторски центар Лудаш, смештен у СРП "Лудашко језеро" је у вишенаменској функцији. Поред функције радног простора Управљача свих заштићених подручја у Суботици, има и функцију пријема посетилаца (сала за предавања, изложбени хол, рибарска кућа са двориштем), едукативна и научно –истраживачки функција (биолошка лабораторија, библиотека у оснивању). Објект који је сазидан 2008. године захваљујући пројекту, из Програма Суседске сарадње Мађарске и Србије још није у пуној функцији јер није прошао процедуру техничког пријема. Уређај за биосанитацију отпадних вода са комплекса изграђен 2009/10. је још увек у пробном раду.

Током године радило се на одржавању едукативних стаза – замена дотрајалих информативних табли; обнова мостића и платформи. У згради Визиторског центра су планиране поправке санитарног чвора (санација водоводних инсталација на којима је дошло до оштећења и накнадни керамичарски радови у купатилу и лабораторији).

Активност је суфинансирана средствима Министарства животне средине, рударства и просторног планирања по уговору број 400 - 00 - 672/2012 - 03.

Б.4. Штампане материјала и израда других предмета који су у функцији управљања посетиоцима.

Урађени су лифлети који прате едукативне стазе у СРП „Лудашко језеро“ – два типа лифлета (едукативна стаза „Чурго“ и едукативна стаза „Киреш“) на српском и мађарском језику у тиражу од 2000 примерака.

Снимљен је и видео материјал - филм који обједињује приказ сва четири заштићена подручја у региону Суботице, са акцентом на заштиту станишта и биодиверзитета. Филм траје 20 минута и промоција ће се одржати почетком 2013. године.

Активност је суфинансирана средствима Министарства животне средине, рударства и просторног планирања по уговору број 400 - 00 - 672/2012 - 03.

Г. ПРАЋЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ СТАЊА

Г.1. Мониторинг

Одвија се мониторинг станишта заштићених и строго заштићених врста. Предмет мониторинга у СРП "Лудашко језеро" су већином птице (36 таксона) и знатно мањи број биљних таксона (4), сисара (3 таксона), рибе (1 таксон), гмизавци (1 таксон) - према *Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива.*

Мониторинг обавља чувар водич приликом редовних обилазака терена и стручни сарадник у сезонским периодима. Подаци се уносе у базу података. Настављено је бележење локације значајних популација ГПС уређајима.

Током трајања едукативно – истраживачког кампа, рађен је и мониторинг инсекатске групе *Lepidoptera*, при чему је идентификован и фотографисан налаз нове врсте лептира за Србију. У питању је таксон *Phengaris (Maculinea) teleius* (Bergsträsser, 1779), лептир из породице *Lycaenidae*. Таксон се налази на Црвеној листи IUCN-а и то у категорији VU (рањив таксон); на листи је подручја Natura 2000 станишта, на листи Директиве о стаништима (Директива о заштити природних станишта и дивље флоре и фауне) и Бернске конвенције (Конвенција о очувању европске дивље флоре и фауне природних станишта).

Г.2. Реинтродукција, реколонизација

- Настављен је пројекат „Повратак чигри на Палићко и Лудашко језеро“ у сарадњи са Удружењем љубитеља природе „Riparia“ из Суботице. Током 2009. године су постављене платформе за гнежђење чигри на Палићко и Лудашко језеро. Платформе су већ имале очекивани ефекат на Палићком језеру (током године се више парова чигри гнездило на платформама). Такав резултат се у догледно време очекује и на Лудашу чиме би реколонизација чигре била постигнута. За сада су на Лудашком језеру само евидентиране чигре (користе постављене платформе ради одмарања), али још увек није забележено гнежђење.
- Настављене су активности и на програму “Активна заштита модровране постављањем гнездилишних дупљи у Војводини”. Ове године нису постављене нове дупље, рађен је само мониторинг врсте. Евидентирано је гнежђење једног пара модровране у вештачкој дупљи (у Специјалном резервату природе "Лудашко језеро"). Пројекат има за циљ реинтродукцију ове врсте на подручју Резервата. Пројекат се такође ради у сарадњи са Удружењем љубитеља природе „Riparia“ из Суботице.

Г.3 Ревитализација

Настављене су активности на ревитализацији и то на више локалитета - станишта влажних ливада (код Птичарске колибе, ушће Киреша – на површини од 10 хектара). Активности се реализују спровођењем активних мера заштите кошењем ливада, кошењем секундарних тршћака у току зиме и током вегетационог периода. Активне мере спроводи чуварска служба управљача, а делом се реализује у сарадњи са локалним становништвом.

Све активности су реализоване кроз пројекат “Унапређење стања и презентација Специјалних резервата Лудашко језеро и Селевењске пустаре”, али нису финансиране на предвиђен начин - планирано је да активност буде суфинансирана средствима Фонда за заштиту животне средине Републике Србије по уговору број 130-401-1553/2012-02, али средства до сада нису уплаћена.

Г.4 Активне мере заштите

Активне мере заштите су спровођене на степском станишту – реликтна степска заједница (источна висока обала Лудаша – на површини од 5 хектара) где је кошењем и вађењем дрвенастог подраста инвазивних врста (зова) одржавано станиште са степским фрагментима вегетације и спречавано зарастање.

Кошењем је одржавано и станиште са вегетацијом пешчарске ливаде (1 хектар) и одржаван појас заштитног зеленила са аутохтоним врстама.

Све активности су реализоване кроз пројекат “Унапређење стања и презентација Специјалних резервата Лудашко језеро и Селевењске пустаре”, али нису финансиране на предвиђен начин - планирано је да активност буде суфинансирана средствима Фонда за заштиту животне средине Републике Србије по уговору број 130-401-1553/2012-02, али средства до сада нису уплаћена.

Д. УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА И ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

Д.1. Радови на уређењу простора

У континуитету је одржаван комплекс код Визиторског центра Лудаш, између објеката и око биопречистача (кошење, сакупљање смећа, одржавање приступа стазама - на површини од 0,5 хектара). Активности је спроводила чуварска служба управљача.

Д.2. Пољопривреда

Велики део пољопривредног земљишта је у државном власништву. Део ових површина је био предмет издавања у закуп током последње три године (укључујући и текућу, 2012. годину) - (делови II и III степена заштите). Комисија за израду Програма уређења пољопривредног земљишта града Суботице (од ове године управљач нема свог представника) је у припреми Програма за ову годину користило Услове заштите природе под којима се државне парцеле у СРП “Лудашко језеро” могу издавати (Услови заштите природе од 2011. године). Услови заштите природе чине саставни део уговора о закупу за парцеле у заштићеним подручјима. Ограничења условљена режимом према Уредби о заштити су у забрани интензивирања производње и промене намене, ограничавање кошења. Кошење ливада је контролисано у циљу спровођења режима (кошење после завршетка цветања мочварних орхидеја и других строго заштићених и заштићених врста, остављање пруга – „шавова“) а надзирана је и испаша (број грла по хектару, кретање ван станишта заштићених врста у генеративном периоду).

Активности се финансирају кроз уговор са Градом Суботицом бр. II-401-1252/2012.

Д.3. Лов, риболов и рибарство,

Специјални резерват обухвата део ловишта „Суботичка пешчара“. Овим делом ловишта газдује Ловачко друштво „Шљука“ са седиштем у Хајдукову, а на основу годишњих Планова који се ослањају на Ловну основу ловишта „Суботичка пешчара“ за период 2002-2012. Повремено нарушавање мира у Резервату од стране ловаца решавано је појачаном контролом у периодима лова, нарочито у доба миграције птица, као и комуникацијом са ловним мајстором.

Рибарско подручје „Палић-Киреш-Лудаш“ обухвата делове Резервата: речицу Киреш, узводно и низводно од језера и II и III степен заштите језера Лудаш и канал „Палић – Лудаш“. Подручје је одређено Одлуком Управног одбора Јавног предузећа „Палић-Лудаш“ у складу са законом. Подручје се користи за спортски риболов и по Програму за повремни риболов у функцији праћења стања и њиме управља Сектор за заштиту природе Јавног предузећа „Палић-Лудаш“, кроз рад рибочуварске службе.

Д.4. Водопривреда

Праћено је стање вода, нарочито одржавање нивоа вода у зимском и летњем периоду у комуникацији са ВДП ДТД „Северна Бачка“. Због велике суше у току летњих месеци, приступило се

упумпавању воде из акумулације Велебит, преко канала „Тиса - Палић“ у језеро Палић. Упумпавање воде се реализовало у прве три недеље августа месеца. Упумпано је око 500.000 m³ воде у језеро Палић, што се, свакако, одразило и на ниво воде језера Лудаш, које је у летњим месецима било чак 88 cm испод нивоа дефинисаног летњег минимума.

Контролисано је чишћење канала Палић-Лудаш у деловима који пролазе кроз Резерват, нарочито спровођење услова заштите природе издатих ВДП ДТД „Северна Бачка“ за ову активност.

И ове године је одржано више састанака са заинтересованим субјектима - вид колаборативног управљања заштићеним подручјем (Градска управа, водопривреда, Покрајински завод за заштиту природе, ВДП ДТД „Северна Бачка“) око потребних промена режима вода у Резервату и у склопу припремних Студија за санацију Палића (оба језера су повезана).

Д.5. Зимска сеча трске

Део обалних тршћака у III и мањим делом II степену се током зимских периода секу. То је традиционалан начин коришћења трске и представља једну од техника колаборативног управљања у заштићеном подручју. Активности се спроводе у сарадњи са месним заједницама Хајдуково и Шупљак. На основу добијених услова заштите природе се одређују локације и услови како се може сећи. Чуварска служба обавља надзор. Током 2012 израђен је *Програма коришћења тршћака за заштићена подручја* и за њега су добијени услови заштите природе од Покрајинског завода за заштиту природе.

Е. ОСТАЛИ НЕКАТЕГОРИСАНИ ПОСЛОВИ

Е.1. Противпожарна заштита и пожари

Током године је регистровано 5 пожара, сви на површинама под тршћацима. Чувари су евидентирали све пожаре, учествовали у гашењу свих. У 2 случаја је пожаре угасила сама чуварска служба, док су остали гашени у сарадњи са локалним становништвом и МУП - Ватрогасна јединица Суботица.

У резервату је присутан је проблем паљења тршћака а починиоце је тешко ухватити. Приликом пожара, који се најчешће подмећу да се обнови део тршћака, страда фауна (водоземци, корњаче и змије, као и птице тршћака), али и делови ретке флоре.

ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ

У овом делу приказати основне економско-финансијске перформансе управљача, односно параметре пословања у извештајном периоду.

1. ИЗВОРИ СРЕДСТАВА, ПРИХОДИ И РАСХОДИ (текстуални приказ – навести изворе средстава, описно, основ по коме су средства обезбеђена и врста аранжмана, износе прихода и главне категорије и износе расхода, евентуалне проблеме, разлике у односу на финансијски план и др; извори морају бити прецизно односно коректно именовани)

2. ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ - ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ

ПРИХОДИ		
	Извори прихода	Износ у динарима
	Средства буџета Републике Србије	
1.	1.1. Министарство животне средине, рударства и просторног планирања, по уговору број 401-00-672/2012-03	1.020.605
	1.2. Министарство економије и регионалног развоја, из средстава субвенција/подстицајних средстава	
	1.3. Министарство пољопривреде, трговине, шумарства и водопривреде, из средстава субвенција/подстицајних средстава	
	1.4. Фонд за заштиту животне средине	
	1.5. Остала средства Републике Србије	
	Сопствени приходи	
2.	2.1. Приходи од обављања делатности	1.157.100
	2.2. Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	
	2.3. Остали сопствени приходи	
	Средства буџета Аутономне покрајине Војводине	
3.	3.1. Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и Заштиту животне средине уговор бр:130-401-1625/2012	440.100
	3.2.	
	Средства буџета јединице локалне самоуправе	
4.	4.1. Фонд за заштиту животне средине уговор бр: II-401-384/2012	300.000
	4.2. Фонд за заштиту животне средине уговор бр:	20.000

	II-401-226/2012	
	4.3. Фонд за заштиту животне средине уговор бр: II-401-463/2012	300.000
5.	Средства донација, поклона и помоћи	
6.	Остала средства	
	6.1.	
	УКУПНО ПРИХОДИ	3.237.805
II	РАСХОДИ	
	Врста трошкова	<i>Износ у динарима</i>
A.	A.0 Чување, одржавање и презентација заштићеног подручја	
	A.1. Чуварска служба	1.155.530
	A.1.1. Бруто зараде чувара,	770.530
	A.1.2. Остали трошкови чуварске службе (гориво, дневнице, службена одећа и обућа, инструменти и опрема)	250.000
	A.1.3. Набавке средстава рада (чамац, возило и др)	135.000
	A.2. Одржавање	1.645.000
	A.2.1. Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача на пословима управљања заштићеним подручјем и материјални трошкови њиховог рада,	1.610.000
	A.2.2. Материјални трошкови одржавања заштићеног подручја (навести главне трошкове одржавања, без спецификације појединачних износа: обележавања и одржавања чистоће, санација и др.	35.000
	A.3. Презентација	370.000
	A.3.1. Материјални трошкови у вези презентације вредности и развоја научних, образовних и културних функција,	20.000
A.3.2. Еко камп	350.000	

	А.3.3.Заснивање информационог система/ ГИС-а и др	
	Укупно А.0	3.170.530
Б.	Б.0. Управљање посетиоцима	170.000
	Б2. Центар за посетиоце (материјални трошкови одржавања)	120.000
	Б.3. Остали трошкови (штампање материјала и др)	50.000
	Укупно Б.0	
В.	В.0. Регулисање имовинско правних односа	
	Укупно В.0	
Г.	Г. 0. Праћење и унапређење стања заштићених подручја	669.823
	Г.1. Вођење базе података	235.823
	Г.2.набавка опреме	228.000
	Г.3.Активне мере заштите станишта	206.000
	Укупно Г.0	
Д.	Д.0. Уређење простора и одрживо коришћење природних ресурса	
	Д.1. Радови на уређењу простора	
	Д.3.Лов,риболов и рибарство	
	Д.5. Зимска сеча трске	
	Укупно Д.0	
Е.	Е.0. Остали, некатегорисани трошкови	
	Е.1. Противпожарна заштита и појаве пожара	
	Укупно Е.0	
	УКУПНИ РАСХОДИ	4.010.353